

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4275/2021
01.12.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у правној ствари тужиоца Нафтна индустрија Србије АД Нови Сад, против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Никола Томашевић, адвокат из ..., ради неоснованог обогаћења и исплате по тужби и противтужби, одлучујући о ревизији парничних странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9523/19 од 25.03.2021. године, у седници одржаној 01.12.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 9523/19 од 25.03.2021. године у ставу један изреке којим је потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 720/15 од 22.05.2017. године у ставу два, ставу три и ставу пет изреке и предмет у том делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

У преосталом делу ревизије се **ОДБИЈАЈУ** као неосноване.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 720/15 од 22.05.2017. године, ставом првим изреке, дозвољено је преиначење тужбе учињено поднеском од 27.01.2016. године. Ставом другим изреке, одбијен је основни тужбени захтев тужиоца – противтуженог, Нафтне индустрије Србије АД Нови Сад, којим је тражено да се обавезе тужени – противтужилац АА из ... да му на име неоснованог обогаћења исплати износ од 86.065,72 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате и то све са каматом на наведени износ од 01.01.2002. године, по стопи Европске централне банке до 25.12.2012. године, а од 25.12.2012. године по Закону о затезној камати па све до коначне исплате, а све у року од 15 дана од дана пријема писменог преписа пресуде, под претњом извршења. Ставом трећим изреке, одбијен је евентуални тужбени захтев тужиоца – противтуженог Нафтне индустрије Србије АД Нови Сад којим је тражио да се обавезе тужени – противтужилац АА из ... да на име уложених средстава исплати износ од 46.823.854,59 динара са законском затезном каматом почев од 16.12.2016. године па све до коначне исплате, у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде под претњом извршења. Ставом четвртим изреке, одбијен је противтужбени захтев туженог – противтужиоца АА из ... којим је тражио да се обавезе тужилац –

противтужени Нафтна индустрија Србије АД Нови Сад из Новог Сада да му на име стицања без основа исплати износ од 20.697.408,14 динара са законском затезном каматом почев од 20.05.2005. године па до коначне исплате, све у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде, под претњом принудног извршења. Ставом петим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Допунском пресудом Вишег суда у Београду П 720/15 од 28.06.2019. године, одбијен је противтужбени захтев туженог – противтужиоца АА из ... којим је тражио да се обавезе тужилац – противтужени Нафтна индустрија Србије АД Нови Сад из Новог Сада да му исплати износ од 51.102.687,45 динара са законском затезном каматом од 20.05.2005. године па до коначне исплате, све у року од 15 дана од дана пријема писаног отправака пресуде, под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 9523/19 од 25.03.2021. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе парничних странака и потврђена је пресуда Вишег суда у Београду П 720/15 од 22.05.2017. године, у ставу два, три, четири и пет изреке. Ставом другим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђено решење из става првог изреке наведене пресуде. Ставом трећим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена допунска пресуда Вишег суда у Београду П 720/15 од 28.06.2019. године. Ставом четвртим изреке, одбијени су као неосновани захтеви туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде и допунске пресуде, странке су изјавиле ревизију због погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца – противтуженог делимично основана, док је ревизија туженог – противтужиоца неоснована.

Према утврђеном чињеничном стању, правни претходник тужиоца Предузеће „Југопетрол“ и тужени АА као физичко лице су дана 16.07.1990. године закључили уговор о заједничком улагању и снабдевању нафтом. Тим уговором се тужени обавезао да прибави грађевинску дозволу за изградњу бензинске станице на КП .. КО ..., и да о свом трошку изведе грађевинске радове и обезбеди инфраструктуру и прикључке. Правни претходник тужиоца се обавезао да обезбеди резервоаре и аутомате наведене у уговору, редовно баждари и одржава ову опрему и да по изградњи снабдева бензинску станицу нафтним дериватима. Уговорне стране су се договориле да по изградњи бензинске станице формирају заједничку комисију и изврше обрачун уложених средстава, а да тужени испоручене нафтне деривате плаћа у уговореним роковима, а добит од продаје да се дели тако да туженом припада 55% добити, а тужиочевом правном претходнику 45%. Уговор је измењен анексом 17.07.1990. године, па је предвиђено да тужилац о свом трошку набави и допреми уговорене аутомате и резервоаре за гориво и набави аутомат за воду, противпожарну опрему по пројекту и металне поклопце за шахтове, да туженом плати 180.000,00 динара за пројектну документацију, да сноси трошкове електро и машинске инсталације. Анексом је опредељено да се маржа – добит од продаје горива дели између уговорних страна на једнаке делове. Другим анексом од 16.10.1990. године као тужиочева улагања су

додата комплетна инсталација за водовод и канализацију, уградња резервоара и бетонирање саобраћајнице на радном простору. Потребна дозвола за пумпу издата је 25.01.1991. године. Како странке нису могле да се договоре око процента улагања у изградњу спорне пумпе, то је поверено Градском заводу за вештачење Града Београда да обрачуна и утврди колика је вредност улагања тужиоца, а колика туженог. Према налазу од 12.04.2005. године утврђено је да је вредност улога АА у реализацији уговора о улагању средстава и снабдевању нафтом и нафтним дериватима 65,15%, док је вредност улога НИС „Југопетрол“ 34,85%. Након тога, дана 20.05.2005. године, тужилац је са Привредним друштвом „АА“ ДОО закључио уговор о регулисању међусобних права и обавеза по основу заједничког улагања у бензинску станицу „Книн“ у Книну којим су прихватиле да је заједничко улагање извршено у износу од 65,15% у корист АА, а 34,85% у корист НИС „Југопетрол“. У складу са тим НИС „Југопетрол“ се обавезао да АА исплати 7.199.897,31 динара на име разлике у улагању од 5,15% у корист АА као и износ од 3.060.486,43 динара на име остварене трговинске марже. Тај износ тужилац је и уплатио. Саставни део назначеног уговора чини споразум о односу улагања и права и обавеза уговорних страна где је у члану 2.6. назначено да уговорне стране сагласно констатују да је извршењем уговорних обавеза из тачака од 2.2.2. до ове тачке уговора немају више никаквих међусобних потраживања по основу извршеног заједничког улагања у БС „Книн“, као ни по основу расподеле марже.

Међутим, пре закључења назначеног уговора од 20.05.2005. године, дана 23.01.1998. године у Берну је закључен уговор о купопродаји непокретности између АА из ... као продавца и ББ из ... као купца који има за предмет спорну бензинску станицу. Купопродајна цена је одређена на 350.000 марака. Уговор је оверен пред Велепосланством Републике Хрватске у Берну. На захтев тужиоца, земљишно-књижно одељење надлежног суда у Книну је 04.05.2007. године обавестио НИС Петрол да је упис промене власништва бензинске станице АА у корист ББ извршен 1998. године на основу наведеног купопродајног уговора. Пре закључења уговора дана 11.12.1996. године, будући купац ББ упутио је писмо АА којим га обавештава да је бензинска пумпа уништена током акције „Олуја“ и да будућем продавцу може понудити само новац за парцелу и папире. Тужени – противтужилац истиче да је његова воља била да са тужиоцем дели само добит која би била остварена од пословања бензинске пумпе, а да он буде власник пумпе. Навео је да никада није пристао нити дао сагласност да тужилац свој дуг који је имао према њему као физичком лицу измири уплатом на рачун правног лица „АА“ ДОО и да је такав уговор сачињен на инсистирање тужиоца јер није могао другачије да регулише своју обавезу. Предузеће „АА“ је поднело тужбу ради утврђења да његово улагање у бензинску пумпу у Книну износе 90,80% и доплату од 25,60% од укупне остварене добити. Тужбени захтев за доплату добити је одбијен пресудом Трговинског суда у Београду П 5303/07 од 11.02.2008. године и пресуда је у том делу потврђена пресудом Вишег трговинског суда у Београду Пж 1862/08 од 10.04.2008. године. Истом пресудом је укинута првостепена пресуда и одбачена тужба Предузећа „АА“ у делу у којем је тражено утврђење да улагања тог лица у бензинску станицу износе 90,80% јер је жалбени суд нашао да је тужба за утврђење у смислу члана 188. ЗПП недозвољена, јер је њоме тражено утврђење чињеница.

При овако утврђеном чињеничном стању, нижестепени судови су закључили да су тужбени и противтужбени захтев тужиоца – противтуженог и туженог – противтужиоца, неосновани. У вези тужбеног захтева, нижестепени судови налазе да је

намера улагача била не да се стекне сувојина на изграђеној бензинској пумпи, већ да сваки улагач остане власник свог посебног дела који је унет у заједнички посао, односно предат на коришћење, а ово имајући у виду одредбу члана 7. уговора од 16.07.1990. године. Обзиром да „Југопетрол“ није поседовао сувласнички удео у бензинској пумпи произилази да његов правни следбеник - тужилац нема права на накнаду вредности по основу неоснованог обogaћења. Закључењем уговора о купопродаји пумпе од 23.01.1998. године. тужени – противтужилац није продао сувласнички удео тужиоца, обзиром да га тужилац није ни имао. Цена остварена продајом бензинске пумпе није у себи садржавала вредност резервоара, аутомата и остале опреме, обзиром да је све то било уништено услед акције „Олуја“. Осим тога, закључује се да је тужилац свој захтев за исплату вредности сопственог улагања истакао тек у поднеску од 27.01.2016. године, односно готово 18 година од продаје остатка бензинске пумпе. Стога је и потраживање тужиоца које је усмерено на исплату вредности улога застарело јер је протекао рок од 10 година прописан чланом 371. ЗОО, који се могао рачунати само од закључења уговора о продаји од 23.01.1998. године. Зато је закључено да је тужбени захтев тужиоца неоснован.

Везано за противтужбени захтев туженог – противтужиоца, нижестепени суд је закључио да споразум од 20.05.2005. године који су потписали НИС „Југопетрол“ и Привредно друштво „АА“ не производи правно дејство према друштву „АА“, већ непосредно према директору власнику друштва АА. Закључио је да је једини разлог зашто се као уговорна страна појављује привредно друштво, а не АА као физичко лице јесте тај што НИС „Југопетрол“ није могао износ од 10.260.383,60 динара да уплати на рачун физичког лица АА, иако је тај новац био намењен физичком лицу, па је на инсистирање и сугестију тужиоца уговор од 20.05.2005. године потписан од стране заступника Привредног друштва „АА“ уместо од власника и директора овог друштва као физичког лица, али је права намера била да овом уговору корист и обавезе се односе на АА као физичко лице. Осим тога, из пресуде у поступку Трговинског суда у Београду Пж 1862/08 који је покренут по тужби тужиоца Привредног друштва „АА“ против туженог НИС „Југопетрол“ из образложења произилази да је правни претходник НИС „Југопетрол“ измирио обавезе из 2005. године, па је имајући у виду одредбу уговора о регулисању међусобних права којима су извршена међусобна плаћања, након тога је констатовано да странке немају међусобних потраживања. Сходно томе, одбијен је и противтужбени захтев туженог – противтужиоца.

По оцени Врховног касационог суда правилан је закључак нижестепених судова да је уговор закључен између тужиоца и „АА“ ДОО уствари уговор који је закључио тужилац и тужени АА као физичко лице иако је у уговору другачије назначено. Даље, закључак да су уговором од 20.05.2005. године тужилац и тужени регулисали сва спорна питања и регулисали међусобна права и обавезе и да немају међусобна потраживања може се прихватити само у односу за противтужбени захтев туженог – противтужиоца. По схватању Врховног касационог суда, овакво правно схватање нижестепених судова у односу на тужбени захтев тужиоца није прихватљив из следећих разлога. Након закључења уговора о заједничком улагању од 16.07.1990. године извршена је изградња пумпе. Странке су закључиле анекс у погледу поделе добити. Како је међу странкама била спорна висина улагања у изградњи пумпе, након вештачења од стране Градског завода за вештачење, странке су закључиле уговор 20.06.2005. године о регулисању међусобних права и обавеза по основу заједничког улагања у бензинску пумпу „Книн“, са споразумом о односу улагања у којем је

сагласно констатовано да је улагање „АА“ 65,15%, а НИС „Југопетрол“ 34,85% (члан 1.1.5), а према члану 2.6 констатовано да уговорне стране немају више никаквих међусобних потраживања по основу заједничког улагања, као ни по основу расподеле марже. Из ових одредби произилази да су странке регулисале потраживања по основу улагања у пумпу и по основу расподеле марже. Међутим, чињеница је да је приликом закључивања уговора од 20.05.2005. године пумпа већ била продата од стране АА купцу ББ. Уговор је оверен дана 23.01.1998. године пред Хрватским Велепосланством у Берну и то за износ од 350.000 ДЕМ. За ту чињеницу тужени није обавестио тужиоца, а што је требао да учини без обзира у каквом је стању била пумпа због ратних дејстава. О продаји пумпе тужилац је сазнао тек 03.05.2007. године када је на захтев тужиоца ЗК одељења надлежног суда у Книну обавестио НИС Петрол да је упис промене власништва бензинске станице АА у корист ББ извршен 1998. године на основу наведеног купопродајног уговора. На купопродајном уговору је као предмет продаје означена кат. парц. .. од 38,85 ари са бензинском станицом у КО ..., а према тексту уговора цена је уплаћена туженом, а тужени је дозволио купцу укњужбу у јавним књигама. Тужилац посебно истиче да није знао за располагање пумпом од стране туженог све до средине 2007. године када је посредством међународне правне помоћи од органа Хрватске добио обавештење о укњижби купца и примерак уговора. Тужени је писмом од 24.01.1996. године обавестио тужиоца да је бензинска станица оштећена у операцији „Олуја“ 04.08.1995. године, да су порушене надстрешница, све инсталације, апарати и резервоар за гориво и да су остаци одузети као ратни плен. Но и поред свега тога, дана 20.05.2005. године закључује се уговор о регулисању међусобних права и обавеза по основу заједничког улагања у спорну пумпу.

Значи, приликом закључења уговора од 20.05.2005. године, тужилац није знао да је пумпа већ била продата. Са друге стране, тужилац је наплатио 350.000 немачких марака у вредности колико је вредела пумпа у том моменту. Тужени је пумпу продао као што је у уговору назначено да се продаје пумпа са катастарском парцелом .. површине 38,85 ари.

При оваквом стању ствари, по налажењу Врховног касационог суда произилази да тужилац има право на 34,85% од наплаћене цене за продату пумпу. Све ове околности нижестепени судови нису имали у виду нити су утврђивали који би то износ био на који би тужилац полагао право сходно утврђеном проценту изградње пумпе и закљученом споразуму од 2005. године, а везано за наплату купопродајне цене. Ове околности ће првостепени суд имати у виду, у даљем току поступка утврдиће који износ би, а сходно уговору и утврђеном проценту по уговору од 20.05.2005. године припао тужиоцу од укупно исплаћених 350.000 немачких марака за продату парцелу и пумпу, која је продата ББ, и након правилне оцене изведених доказа донеће закониту одлуку.

У погледу осталих навода из ревизија странака, Врховни касациони суд налази да су исти неосновани. Ово из разлога што се сви ти наводи морају посматрати у контексту закључених споразума (уговора од 17.07.1990. године) и посебног споразума од 20.05.2005. године којим су регулисана сва права и обавезе странака. Сходно томе АА нема право да нешто потражује од тужиоца – противтуженог. Међутим, везано за потраживање тужиоца – противтуженог према туженом-противтужиоцу стоји чињеница да је приликом закључења споразума од 20.05.2005. године АА био несавестан јер је прећутао да је пумпу већ продао. Сходно закљученом споразуму

тужилац – противтужени основано потражује одговарајући део од те цене а по основу стицања без основа јер од момента закључења уговора о продаји пумпе ББ (23.01.1998. године) па до подношења тужбе – 10.01.2008. године није протекао општи рок застарелости од 10 година.

На основу члана 416. став 2. и члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**